הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר משפטים

לחם משנה על משנה תורה, הלכות שאלה ופיקדון

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות שאלה ופיקדון

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-שאלה-ופיקדון/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ה 6
הלכה ז 7
הלכה ח 9
הלכה ט 10
פרק ב 10
הלכה א 10
הלכה ד 10
הלכה ה 10
הלכה ו 11
הלכה ט 12
הלכה יא 13
פרק ג 14
הלכה א 14
הלכה ב 14
הלכה ג 15
הלכה ד 16
פרק ד 18
הלכה א 18
הלכה ב 20
הלכה ג 20
הלכה ד 20
הלכה ה 21
הלכה ו 21
הלכה ח 22
הלכה ט 22
פרק ה 23
הלכה א 23
הלכה ד 24

הלכה ה 26
פרק ז 27
הלכה ה 27

פרק א

הלכה א

בד"א כשנאנס שלא בשעת מלאכה וכו'. לרבינו ז"ל דמפרש מחמת מלאכה דהיינו בשעת מלאכה קשה דלקמן כתב כחש בשרה מחמת המלאכה פטור ונשבע שבועת השומרים שמחמת המלאכה כחשה ומדכתב שם מחמת ולא כתב בשעת כדכתב כאן משמע דמפרש גבי כחש דמקילינן טפי ואע"פ שלא היה בשעת המלאכה אלא שנתייגעה ונתייעפה סגי ופטור משא"כ במתה וא"כ קשה דכי שאלו בגמרא בפרק השואל כחש מחמת מלאכה מאי והקשו שם מכלל דכי מתה מחמת מלאכה מיחייב מאי קושיא הא מאי דשאל השואל היה כשבא הכחש אחר המלאכה מחמת היגיעה וכי האי גוונא ודאי דבמתה חייב לדעת רבינו ז"ל דבמתה בעינן בשעת מלאכה דוקא. וי"ל דהא דבעינן בשעת מלאכה לדעת רבינו ז"ל היינו כדכתב הריב"ש ז"ל בסימן תנ"ו דאז תלינן ודאי דהמיתה באה מחמת המלאכה אבל כחשה אע"פ שהיתה אחר המלאכה שנתייגעה ונתייעפה יש לתלות שמחמת המלאכה הוא וא"כ כ"כ הוי כחש אחר המלאכה כמתה מחמת המלאכה דהא דבעינן בשעת מלאכה במתה היינו לידע שמחמת המלאכה באה המיתה. ודע שלפי מה שפירש הריב"ש ז"ל בדברי רבינו ז"ל יש קולא וחומרא. חדא דבעינן בשעת מלאכה דוקא אבל אחר המלאכה חייב והיינו חומרא. ועוד כשהיה בשעת המלאכה אע"פ שלא ידענו אם מחמת המלאכה הוה תלינן דמחמת המלאכה מתה אבל לשאר המפרשים ז"ל בעינן שראינו שנתייגעה ונתייעפה מחמת המלאכה והיינו קולא לדעת רבינו ז"ל:

ומתה כשהיא דשה או בשעת רכיבה. מ"ש רבינו ז"ל כשהיא דשה לרבותא נקטה דכיון שהיה בשעת מלאכה והיכא דלא שינה פטור א"כ השתא ששינה למלאכה קלה ס"ד דפטור דהא דטבא לה עבד לה ואפילו הכי מתה וא"כ דין הוא לפוטרו קמ"ל דכיון דשינה חייב וכ"ש היכא דלא היה בשעת המלאכה ושינה דחייב ועם זה נסתלקה קושיית מהרר"י קארו ז"ל שהקשה שמכאן משמע דאפילו היכא דשינה דוקא כשמתה כשהיא דשה חייב ובתחלה כתב דכשמתה שלא בשעת המלאכה אפילו לא שינה חייב דמ"ש כאן דבשעת מלאכה לרבותא נקטה כדפרישית:

הלכה ב

ושלא שינה בה ויפטר וכו'. וא"ת ניחוש דילמא שלח בה יד וי"ל דהרא"ש כתב בפרק המפקיד דאחזוקי אינשי ברשיעי ששלחו יד בממון חביריהם לא מחזקינן אבל ראיתי לה"ה שכתב לקמן בפ"ו גבי שומר חנם שהביא ראיה שלא פשע פטור משבועה כתב

שם אחר שנתבאר למעלה פ"ד שעיקר השבועה היא שנגנב וזה הביא ראיה שנגנב שלא בפשיעה ופטור מן השבועה בדין הוא שיפטר אף מן שבועה שלא שלח בה יד ע"כ וקשה דהא בפ"ד לא כתב רבינו ז"ל שהיא מן התורה אלא שבועה שנגנבה אבל שלא פשע ושלא שלח בה יד הוי ע"י גלגול למה לו להביא עדים שלא פשע ושלא שלח יד אפילו שיביא עדים שנגנב לבד סגי כיון שעיקר השבועה שהיא מן התורה נפטר ממנה. ואולי נצרף עם טעמו של ה"ה ז"ל טעמו של הרא"ש ז"ל ונאמר דכוונת ה"ה ז"ל לומר דאע"ג דשבועה דשליחות יד היא רחוקה משום דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן מ"מ אילו היה עיקרה מפורשת בכתוב היה חייב בה אבל כיון שאינה מפורשת וכבר נפטר מן המפורשת בכתוב ראוי לפוטרו מזו אבל שבועה דשלא פשע ראוי לעשותה חייב אע"פ שאינה מפורשת אלא דלא היו כאן עדים שלא פשע דתרתי בעינן לפוטרו חדא שלא תהא השבועה מפורשת שנית שהשבועה תהיה בדבר רחוק כשליחות יד. והמעיין בדברי הטור ז"ל בח"מ סימן רצ"ה יראה שעיקר השבועה הוי שנגנב ממנו כדעת רבינו ז"ל שכ"כ ויכלול בשבועתו שלא פשע וכו' ושלא שלח וכו' משמע שעיקר השבועה הוי שנגנב שהרי כ' ויכלול בשבועתו השאר ובסימן ש"ה משמע שעיקר השבועה הוי שלא פשע שכ"כ ויכלול בשבועתו שלא שלח בה יד ואינה ברשותו ומדכתב יכלול באלו משמע דהאחרת הוא העיקרית ונמצאו דברי הטור כמעורבבים וסותרים אלו לאלו אלא שנאמר שבאחד מן המקומות באו דבריו שלא בדקדוק ולקמן פ"ד אבאר עוד בזה:

הלכה ה

הרי המשאיל מחזירו בכל עת שירצה וכו'. לשאר המפרשים דפירשו דסתם שאלה שלשים יום אתי שפיר קצת מאי דאמרו בסוף פרק השואל גבי אושלן גרגותא דהיכא דנפלה בני לה וכו' דאע"פ דשאל סתם יש לו להשתמש עד שלשים יום ולכך בני לה אבל לדעת רבינו ז"ל צריך לאוקומי שהתנה בפירוש להשקות בהמתו או ארצו וכמו שכתב רבינו ז"ל בסוף הפרק להשקות ממנה בהמתו או ארצו כמו שהתנה עם המשאיל. וכתב ה"ה ותוספתא הכתובה בסוף הפרק מוכחת וכו' נראה דהכוונה היא מדכתב ללינה אין פחות מיום אחד משמע דהוי ס"ד דהוה פחות מיום אחד ואי סתם שאלה שלשים יום אמאי ס"ד דהוי פחות מיום אחד ויש לדחות לזה דהיכא דלא אמר ללינה נדע דסתמא הוי ל' יום אבל היכא דאמר ללינה ס"ד דהוי דבר מועט אפי' פחות מיום אחד קמ"ל ומ"מ כתב ה"ה ז"ל דמוכחת כדברי רבינו:

ואם הניח להם אביהם וכו'. כתב ה"ה ועוד אני רואה מקום תימה בדבריו ז"ל שהוא פסק הא דרב פפא פ"ג מהלכות גניבה, רבינו כתב שם בפ"ג היתה פרה שאולה אצלו

וטבחה בשבת דרך גניבה פטור אפילו מן הכפל שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ואם אין גניבה אין טביחה ומכירה ע"כ. ויש מי שרצה לתרץ ולומר דמ"ש רבינו ז"ל שם פטור אף מן הכפל רוצה לומר לא מיבעיא מד' וה' אלא אף מן הכפל פטור ומשום דבחלוקה דלעיל מיניה דגנב וטבח בשבת היכא שהטביחה היתה בשבת הוא פטור מן הד' וה' אבל בכפל חייב לכך כתב בזו פטור אף מן הכפל אבל לעולם דבקרן חייב ועם זה נוכל לומר דרבינו פסק שם דלא כרב פפא אלא דמשעת שאלה חייב באונסיה וחייב בקרן ונסתלקה תמיהת ה"ה ז"ל, אבל אי אפשר לפרש כן בדברי רבינו שהרי כתב שם ואם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה דמשמע דהכי קאמר דכיון דליכא קרן דהיינו גניבה מפני כן פטור מן הכפל ומן הד' וה' דבכ"מ שהוזכר לשון זה שם באלו נערות פירושה הכי הוי וכן נראה שהיה גורס רבינו בדברי רב פפא אע"ג דרש"י דחה גירסא זו בפרק הגוזל מ"מ רבינו גריס לה א"כ משמע דפטור אף מן הקרן קאמר ומאי דקאמר אף מן הכפל ר"ל דהוה ס"ד דבכפל חייב משום דהוי קנס והוה ס"ד דחידוש הוא דחידשה תורה בקנס דאע"ג דמיקטיל משלם לכך קאמר דכיון שנסתלק הקרן נסתלק הכפל וד' וה' אבל תימה גדול דנראה משם דרבינו פסק דאפילו בקנס דאינו לוקה ומשלם ולא אמרינן חידוש הוא היכא דטבח בשבת שהכפל כבר היה מחוייב משעת גניבה ומ"מ פטור מד' וה' וכן כתב שם בהדיא ה"ה וכן אין הלכה כרבה דאמר בפרק אלו נערות אליבא דר"מ דס"ל כוותיה חידוש הוא שחידשה תורה בקנס אע"פ שלוקה משלם וא"כ איך קאמר רבינו טעם דאם אין גניבה דמשמע דמשום דנסתלק הקרן נסתלק הד' וה' הא בלאו הכי אמרינן אין לוקה ומשלם אע"פ דהוי קנס ולמ"ל הטעם שנסתלק הקרן נסתלק ג"כ הד' וה' ודבריו צריכים עיון. ואם היינו אומרים דדברים אלו דאם אין גניבה וכו' לא באו בדיוק היינו יכולים לומר כפירוש היש מפרשים שרבינו פסק דלא כרב פפא ונסתלקה קושיית ה"ה אבל באמת אין הדבר כן כפי הנראה וצריך עיון:

הלכה ז

שאלו לעדור בו פרדסים כו'. בגירסת ספרי קצת רבינו כתיב פרדסים הרבה שלו ונראה דכתב כן משום שנתכוון למ"ש ה"ה דאם אמר לו פרדסים סתם הוי שנים אבל שאני הכא דאמר פרדסיי והוא מכנה אותם לעצמו ומשום הכי משמע כל הפרדסים שלו וסובר כן רבינו כדי לתרץ קושיית התוס' שכתבו שם בס"פ השואל האמרינן פרק המוכר את הבית דארעתא תרתי משמע ועם זה יתורץ הקושיא ושוב ליכא לאקשויי ממאי דהקשו שם התוס' מהא דאמרינן התם בסוף הפרק דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי שאני התם דלא אמר דקליי שכינה אותם לעצמו דאילו אמר דקליי ה"נ ולפ"ז גבי מכירה אם אמר שדותי

ודאי דכל השדות בכלל וכן כתב ה"ה פכ"א מהלכות מכירה ומסייע לזה גירסת ההלכות שגורס פרדסאי וכן מבואר כל זה בדברי הר"ן הביאו הרב"י בסימן רי"ח וכתב שם וא"ת מה הפרש יש בין פרדסאי לארעתא דבי חייא דפרדסאי מכנה להו בשמא דנפשיה והתם מכנה להו בשמא דחייא ותירץ דכל שהקדים תחילה הקרקעות אמרי מיעוט ארעתא תרתי דמה שהוא אומר אחר כן של פלוני אינו אלא כדי לברר מאיזה קרקעות הוא אומר וה"ה לאומר ארעתא שלי וכו' וכדברים אלו כתב ה"ה ז"ל בפכ"א מהלכות מכירה דאם אמר נכסים שלי או שדות שלי אין הכל בכלל אלא אמרינן מיעוט שדות תרתי א"כ נמצא לפ"ז דרבינו ז"ל סובר חילוק זה לפי דעת ה"ה ז"ל דהיכא דאמר שדות שלי תרתי משמע דמי שמחלק בין פרדסיי לפרדסים שלי צריך שיאמר פרדסיי לתרץ ההיא דבי חייא וקשה דבפי"א מהלכות זכייה כתב רבינו ז"ל שכיב מרע שאמר מטלטלין שיש לי לפלוני נוטל כלי תשמישו ואמאי הא הוי כשדות שלי ולא הוי אלא תרי. ודוחק לומר ולחלק בין אומר שיש לי לאומר שלי דכיון שהוסיף שיש ריבה דלא משמע כן מדברי ה"ה והר"ן ז"ל אלא שיזכור הכנוי באותה המלה עצמה כגון שדותי ופרדסי. ועוד שבלשון ה"ה ז"ל הוזכרו דברי רבינו ז"ל שם בהלכות זכייה וכתוב שם מטלטלין שלי. וע"ק הדבר לומר ברבינו ז"ל במ"ש בפכ"א ואם אמר לו כל נכסי אפילו עבדים ובתים דהאי כל נכסי לא הוי היו"ד כנוי לו כנכסי בלשון תרגום אלא דלפי פירוש ה"ה ע"כ צריך לפרש כן דאל"כ למה לי כל אפילו נכסי סגי כיון שהיו"ד הוי כנוי לו אלא ודאי צריך אתה לומר דקרינן נכסי כלישנא דגמרא ואין היו"ד כנוי לעצמו ואין לך דוחק גדול מזה דמי סניא ליה לרבינו ז"ל לומר כל נכסים כמו שהתחיל בתחילת דבריו אמר לו נכסים. לכך נ"ל לומר דאין כוונת רבינו ז"ל לחלק בין פרדסיי לפרדסים אלא כחילוק אחר שחילקו שם התוס' ז"ל בהמוכר את הבית דשאני נותן דבעין יפה הוא נותן וכן שואל אמרו בפרק השואל דמסתמא משאיל לו כל צורכו ולהכי בהלכות זכייה וכאן בהלכות שאלה כתב רבינו דאע"ג דלא הזכיר כל כיון דהזכיר לשון רבים כולם במשמע דנותן בעין יפה הוא נותן וכן משאיל משאיל כל צרכו אבל בהלכות מכירה בעינן שיאמר כל בהדיא ואי לא בין שיאמר שדותי או שדות תרתי משמע וזהו דלא כה"ה ז"ל ובאו דברי רבינו ז"ל על נכון. ומ"מ דברי ה"ה ז"ל צריכים לי עיון והגירסא שיש בקצת הספרים בדברי רבינו ז"ל שאלו לעדור בו פרדסים וכו' ואין כתוב שם הרבה שלו מוכחת בהדיא כמ"ש אבל הנוסחא האחרת מוכחת קצת כדברי ה"ה ז"ל וצ"ע:

ואפילו נשחת כל הברזל וכו'. בגמרא אמרינן ומהדר ליה קתיה וגבי שואל אדם כלי בטובו אמרו ג"כ בגמרא ומהדר ליה קתיה וכתב הרב הנמוקי ז"ל דדקדק הר"ן ז"ל

מדלא קאמר מהדר ליה תבריה משמע דאם נשבר יכול לתקנו והוא דחה דבריו דדילמא לרבותא נקטיה דלא מיבעיא תבריה דמהדר ליה דהא לאו בטובתו הוא כלל אלא אפילו קתא דעדיין בטובתו הוא בברזל אחר כמו בזה אפ"ה מהדר ליה ע"כ. וא"כ קשה מהדר ליה קתיה דאמרינן גבי קרדום דפרדס מאי אמרת ביה אי לרבותא וה"ה דמהדר תבריה קשה דמאי שנא מהאי דאושלן גרגותא דהיכא דלא אמר האי אמרינן דאי נפלה בני לה הכא נמי כה"ג כיון דלא אמר האי קורדום אמאי אינו יכול לתקנו ובכי האי גוונא הקשה הרב הנמוקי שם מחלוקה קמא דגרגותא להר"ן ז"ל ותיקשי ליה מחלוקה בתרא כדכתיבנא אבל באמת על דברי הרב הנמוקי ז"ל אין כאן קושיא דתירוצו נראה דנתייסד על פי' רש"י ז"ל דאמר דבטובו קאי לכלי ומש"ה הוה אמינא דכיון דאמר בטובו ועדיין קתיה בטובתיה הוא דלא להדר ליה קתיה אבל הכא דלא אמר בטובו ודאי דמפרשינן קתיה דוקא מהדר ולא תבריה דלא שייך כאן לומר לרבותא נקטיה אבל לפירוש הרי"ף ורבינו ז"ל קשה. וקשה עוד מזאת דהרב הנמוקי ז"ל נראה דרוצה ליישב כן בדברי הרי"ף ז"ל דאמר שם דמ"ש הרי"ף ז"ל נשחת הברזל לאו דוקא ולפי פירושו לא שייך האי לרבותא נקטיה דלפי פירושו לא קאי בטובתו אכלי ואע"פ שיש לך ליישב בדוחק לרבותא נקטיה לסברת הרי"ף ז"ל עדיין קשה לך גבי קרדום ששאל לעדור פרדסים דאמר התם ומהדר ליה קתיה מאי אמרת כדכתיבנא ולא נעלם ממני מה שיש לדחות ולתקן זה ומ"מ צ"ע:

הלכה ח

השאילני דבר פלוני בטובתך כלומר אין אתה משאיל וכו'. מה שאמר כלומר הוא פירוש על בטובתך שאמר השואל אבל לעולם דהוא לא אמר אלא בטובתך וא"כ פירוש זה ג"כ מפרש הרי"ף ז"ל וכן כתב שם הרב הנמוקי ז"ל דדברי הרי"ף ורבינו ז"ל אחד הם ומ"מ הקשה הרא"ש ז"ל עליהם דמנא להו לפרש לשון בטובתך כן וכדכתב הטור ז"ל בסי' שמ"ה וא"כ קושיא זו איתא להרי"ף ורבינו ז"ל ולאפוקי מדברי הרב"י ז"ל שכתב שם שהקושיא ליתא להרמב"ם ז"ל מפני שכתב כלומר במה שאמר כלומר אינו אלא פירוש שאנו מפרשים דברי השואל ומי שיקשה על הרי"ף ז"ל יקשה על רבינו ז"ל ופשוט הוא:

אם קנו מיד המשאיל וכו'. אפשר דהקנין מחזק הענין יותר וכבר הקשה לו הרא"ש ז"ל בפסקיו דאמאי לא סגי בהמשכה אבל מ"מ נ"ל כדכתיבנא:

הלכה ט

השאילני שוקת זו כו'. ודאי דהך דכתיב בספרי רבינו ז"ל דבשוקת זו יש לו לבנותה הוא טעות סופר דבהדיא אמרינן בגמרא דבזו אינו יכול לבנותה וכשאמר שוקת סתם יכול לבנותה לכן צריך למחוק מלת זו:

אם קנו מידו של משאיל וכו'. לעיל לא בעי קנין כשהשאיל לו השוקת ונפל דבחזקה סגי כדכתב הרב הנמוקי ז"ל אבל במקום שוקת בעי קנין כדיהיב טעמא הרב הנמוקי:

פרק ב

הלכה א

אפילו אמר לחבירו השקני מים וכו'. הטור ז"ל כתב דאע"ג דלא התחיל במלאכה אלא כיון שהכין עצמו ללכת או הלך סגי קשה לזה טובא מהנהו אהלויי דבפרק האומנין דאמרינן התם דאזלי לאפות ומ"מ לא הוי פשיעה בבעלים משום דההיא שעתא דנאבדה הגלימא הוה שתי שכרא ולדברי הטור ז"ל מאי איכפת לן דהוה שתי שכרא כיון שהלך לאפות סגי. ובמה שחילק שם הרמ"ה ז"ל הביאו הטור ז"ל בסימן הנזכר (סימן שמ"ו) ניחא דכתב שם דכיון דהיה מלאכה דאין השואל יכול לומר לו עשה אותה עתה אע"פ שהלך לעשות לא הוי הליכה התחלה א"כ גבי הנהו אהלויי דכיון דהם לא היו שכורים זה לזה אלא לאפות בלבד ולא למלאכה של כל היום כדכתב שם הרב נמוקי יוסף ז"ל בפרק האומנין בשם הרשב"א ז"ל א"כ היה יכול זה לאפות באי זו שעה ביום שירצה וא"כ אע"פ שהוא הלך שם לא הוי ההתחלה הליכה אבל להרא"ש שכתב הטור ז"ל דלא חילק בכך קשה. ונ"ל שטעמו של הרמ"ה ז"ל שחילק בכך היא לתרץ קושיא זו ולדעת הרא"ש ז"ל יש לתרץ בדוחק דכיון דההיא שעתא שכרא הוה שתי אית לן למימר דההליכה לא הוי התחלה שלא הלך אלא לשתות שכר ולא לאפות והדבר רחוק ועדיין צ"ע:

הלכה ד

הרב שהיה מקריא לתלמידים וכו'. הרי"ף ז"ל לא הזכיר כלל מזה ולא ידעתי למה דאי משום דכלול הא בסופר מתא מ"מ איצטריך לחלק בין שאר ימים ליומא דכלה כדחילקו בגמרא:

הלכה ה

האומר לשלוחו צא והשאל עם פרתי וכו'. קשה דבפרק השואל אמרו דהוי מחלוקת דר' יאשיה ור"י דר' יאשיה דאית ליה גבי הפרת נדרים דאינו מפר ע"י שליח משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו ה"ה הכא דכתיב הכא בעליו עמו דממעטינן שליח אבל

לר"י דלית ליה הכי ה"נ לא ממעטינן שליח ובפ"ק דנזיר אמרו דהא דרבי יאשיה אתי כר"א דאית ליה דבעל יכול להפר כל נדרים שתדור ומש"ה איצטריך קרא דאישה יקימנו אבל לרבנן ודאי דלא איצטריך דקי"ל דכל מאי דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח כדאמר ר"י התם גבי העושה שליח לקדש לו אשה דפסקה רבינו ז"ל להההיא מימרא בפ"ט מהלכות אישות וא"כ כיון דהא דר' יאשיה לא אתיא אלא לר"א ואנן קי"ל דלא כר"א וכן פסק רבינו פי"ג מהלכות נדרים א"כ רבי יאשיה הוי דלא כהלכתא ולא קי"ל כוותיה אלא כר"י ואיך פסק רבינו כאן כר' יאשיה ועוד דבפי"ג מהלכות נדרים כתב עשה שליח לקיים לה או להפר לה אינו כלום שנאמר אישה יקימנו ואישה יפירנו ולמה הביא שם קרא דאישה יקימנו כיון דהוי דלא כהלכתא דלרבנן לא איצטריך כדכתיבנא וי"ל דלרבנן נמי איצטריך קרא להיכא דעשה שליח להפר נדרים שנדרה כבר דבעל יכול להפר וכ"כ הרא"ש בפרק נערה המאורסה והא דמוקמינן לר' יאשיה כר"א משום דאמר כל נדרים שתדור ולרבנן לא איצטריך קרא אלא לנדרים שנדרה כבר אבל מ"מ לרבנן נמי איצטריך קרא ורבינו כשכתבו בהלכות נדרים לא הביא המקרא על דין דקאמר ר' יאשיה כל נדרים שתדור אלא סתמא אמר עשה שליח להפר לה או לקיים וכוונתו לומר עשה שליח לנדרים שנדרה כבר דהוא יכול להפר אפי' אליבא דרבנן ולהכי איצטריך קרא דאישה יקימנו וכו' הבעלים ולא שליח וכן נראה דס"ל לרבינו כתירוצא בתרא שתירצו התוס' דמאי דמפיק ליה ר' יאשיה משום דבלשון אישות משמע דוקא הוא ולא שליח וכן הכא בעליו משמע הוא ולא שליח:

אמר לעבדו הכנעני וכו'. הרי"ף הביא ראיה מדאמרינן בגמרא מסתברא יד עבד כיד רבו משמע דאית ליה כמ"ד אין שלוחו של אדם כמותו והרא"ש דחאה וראיתי מי שרצה לדחות אותה מטעם אחר דדילמא מאי דאמר רבא מסתברא יד עבד כיד רבו איצטריך האי טעמא אפילו למ"ד שלוחו של אדם כמותו משום דאיכא גריעותא דעבד לאו בר מצות ולכך איצטריך רבא לומר הך מעליותא דיד עבד כיד רבו כי היכי דתיקום הא מעליותא כנגד הגריעותא האחרת ומ"מ י"ל דראיית הרי"ף הוא משום מאי דנראה מפשט הגמרא לפום ריהטא דלא נאמר זה אלא למ"ד אין שלוחו של אדם כמותו:

הלכה ו

שקנין פירות אינו כקנין הגוף וכו'. בסוף פרק השולח הביאו מחלוקת ר"י וריש לקיש גבי בכורים ופריך ריש לקיש לר"י מבעל שהביא בכורי אשתו ומתה בדרך מביא וקורא מתה אין לא מתה לא ותירץ ר"י דלרבותא נקט מתה משום דר' יוסי בר חנינא וכו' והשתא קשה על רבינו ז"ל דפסק כר"ל למה בהלכות בכורים פ"ב כתב אע"פ שמתה אשתו דהוא

כר"י וי"ל דהתוס' ז"ל הקשו שם דמאי פריך ר"ל הא ע"כ תנא דלביתך פליג ואית ליה אע"פ שלא מתה ותירצו דר"ל מוקי הך ברייתא במתה ורבינו ז"ל נראה לו דאין לומר כן דר"ל הוה מוקי לה בהא דדוחק הוא אלא במאי דפריך ר"ל הוא בשלמא לדידי כולהו תנאי אתו כוותי אלא לדידך האי תנא במתה הוי דלא כוותיך ולימא סברתך תנאי אבל לעולם דתנא דלביתך אית ליה בין מתה בין לא מתה ורבינו ז"ל פסק כתנא דלביתך ומ"מ קשה קצת למה כתב אע"פ שמתה דלא הוזכרה הך סברא דמתה הוי רבותא טפי אלא לר"י דלא קי"ל כוותיה אבל לריש לקיש אדרבה רבותא בלא מתה והיה לו לומר איפכא אע"פ שלא מתה מ"מ אין קפידא בזה כל כך כיון דלענין הדין לא נפקא לן מידי. תו איכא לאקשויי על רבינו ז"ל דיפול עליו הקושיא שהקשו התוס' בפרק השולח דלא משכחת מביא ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון ולא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש דלדידיה ליכא לתרוצי מה שתירצו התוספות ובהלכות זכייה ומתנה הארכתי בזה:

הלכה ט

השואל את הבהמה בבעלים לרבעה וכו'. לדעת רבינו קשה טובא פשטא דשמעתא דמה נפשך אי קרי שאלה או לא אי קרי שאלה וא"כ נכנס במאי דקאמר קרא וכי ישאל איש מעם רעהו וכו' א"כ הא אמר הכתוב שם בעליו עמו וא"כ הרי הוא פטור ואי לא איקרי שאלה אינו נכנס במ"ש הכתוב וכי ישאל איש וכו' א"כ ודאי דפטור מן האונסים דאינו נכנס בכלל שאלה וא"כ בכל אנפי הוא פטור ומאי קא מיבעיא ליה ואולי י"ל דמיבעיא ליה היכא דשאלה להראות ונראה בה או לרבעה ורבעה דעשה המלאכה אשר שאל בה ולהכי בעי אי הוי שאלה בההיא שעתא דשאלה הוא פטור משום דהוי שאלה בבעלים ואי לא הוי שאלה לא הוי שאלה בבעלים דאותה שעה לאו שעת שאלה היא ומ"מ חייב משום שנשתמש בה וכי היכי דאמרינן במפקיד מעות אצל חבירו דהיכא דנשתמש חייב באונסין אע"ג דלא שאלן לכך ה"נ חייב:

או ששאל ב' פרות לעשות בהן שוה פרוטה וכו'. אע"ג דהך בעיא לא שייכא אלא את"ל בפחות משוה פרוטה אינו כלום כדכתב שם רש"י ז"ל בפרק השואל דאי פחות משוה פרוטה ממון למה שאל ב' פרות לעשות שוה פרוטה א"כ לדעת רבינו ז"ל דכל את"ל פשיטותא הוי היה לו לפסוק דפחות משוה פרוטה אינו ממון בודאי ולא בספק י"ל דכי אמרינן את"ל פשיטותא הוי היינו היכא דאמרו בגמרא בפירוש אבל היכא דלא אמרו בפירוש אע"ג דהוא מוכרח מכח הסוגיא לא הוי פשיטותא ואדרבה אמרינן דלהכי לא אמרו בגמרא בפירוש כי היכי דלא ליהוי פשיטותא וכן ראיתי בהר"ן ז"ל אע"פ שאיני זוכר כעת מקומו וכ"כ מהר"י קארו ז"ל באבן העזר בהלכות גירושין:

הלכה יא

אפילו פשע מפני שהוא כלוקח. דפליג אר"י דקאמר כשומר חנם הוי ולדברי ר"י ודאי היכא דפשע חייב משום דלא הוי בבעלים כיון דתחזור פרה לבעלים הראשונים וע"כ יש לתמוה על הטור שכתב בח"מ בהלכות שואל בתחלה כלשון זה של הרמב"ם ז"ל ואח"כ כתב סתמא דברי ר"י והם סותרים זה לזה וע"ק דכתב על דברי ר"י אע"ג דלא נפקא לן מינה כלל גבי בעל בנכסי אשתו נפקא לן מינה ללוקח בהמה לשלשים יום וכו' ואמאי קאמר ולא נפקא מינה לבעל בנכסי אשתו ומהדר לאשכוחי חלוקה זרה הא נפקא מינה דאגרה פרה מעלמא ונשאת היכא דהבעל פשע דלפירוש הרמב"ם ז"ל הוא פטור כדכתיבנא ולפירוש ר"י הוא חייב:

ואם הודיעה את בעלה וכו'. לפירוש קמא שפירש ה"ה ז"ל דיורש עדיף טפי מבעל משום דהוי ממילא א"כ צ"ל דביורש נמי היכא דלא הודיע האב ליורשים שהיא שאולה פטורים ודאי דלא גריעי מבעל וכן צ"ל דבעל היכא דהודיעתו אע"ג דלא נשתמש בהן הוי כשומר שכר דלא עדיף מיורש וה"ה ז"ל שכתב למעלה ביורש דהוי כשומר שכר היינו היכא דהודיעו האב ליורש שהיא שאולה וזה דוחק לפרש כן בדברי ה"ה לעיל שסתם דבריו שם לכך אפשר לומר דהתם הוי כפירוש בתרא דהכא שסובר שרבינו ז"ל חולק על הדין שלמעלה ולהך פירושא אפשר דעדיף בעל מיורש משום דהוי לוקח וכן היא סברת התוס' שם בגמרא וא"ת מנא ליה לה"ה דלעיל גבי יורש איירי בהודיעו דהוקשה לו קושיא זאת דילמא התם בלא הודיעו איירי וי"ל דמדאמרינן בסיפא כסבורים של אביהן משמע דרישא בהודיעו איירי דלא איירי בסבורים שהיו של אביהן אלא היו יודעים שהיא שאולה ומ"מ אמר דאין חייבים באונסיה ומשמע אפילו נשתמשו בהן ומ"מ קשה לי על רבינו דלדידיה מיתוקמא שמעתא דקאמרה לא שואל הוי ולא שוכר הוי בלא הודיעה האשה לבעל וא"כ קשה אפילו שיהא שואל או שוכר כיון דלא הודיעה לו האשה אמאי חייב מ"ש מההוא דאפקיד גבי אמו דאיתא בפרק המפקיד דאמו פשעה בהן ולא חייבוה חכמים משום דאמרה אילו היה אומר לי שהיה פקדון הייתי שומרו יפה ולכך פטרוה אפילו מפשיעה דפשעה במה שנתנה אותם בארגז דכספים אין להם שמירה אלא בקרקע וכתב רבינו האי עובדא לקמן בפ"ד ה"נ לימא הבעל אילו הוה ידענא שהיא שאולה ביד אשתי הייתי שומרה יותר ולקמן אתרץ קושיא זאת:

פרק ג

הלכה א

או ביד שלוחו של שואל וכו'. רבינו סתם דהיה לו לפרש דאם עשה השואל שליח בעדים חייב השואל דהוא פסק דשליח שעשאו בעדים הוי שליח ובהלכות גזילה פ"ח ביאר שם הענין שכתב שם שלא יתן לא לבנו של נגזל ולא לשלוחו אא"כ עשה השליח בעדים וה"ה נמי כאן כדמוכח בהדיא בגמרא אלא די"ל דסמך כאן על מ"ש שם:

שלחה לו המשאיל ביד עבדו הכנעני וכו'. כתב ה"ה שפסק כשמואל בדיני, הא דכתב ה"ה ז"ל דפסק כשמואל משום דמשמע הך עבדו הכנעני דקאמר ז"ל הוא אפילו שאמר לו הכישה במקל והיא תבא כמו שפירש דבריו אח"כ אמר לו הכישה במקל דלא מהני דאילו עבד כנעני לחוד בלא הכישה במקל לא הוי פלוגתא דרב ושמואל דכולי עלמא מודו דיד עבד כיד רבו ומ"ש ה"ה אח"כ ולפי הנראה מהסוגיא ששמואל חלוק אף בזה משום דהיינו יכולים לומר דלא פליג שמואל היכא דהכישה במקל אלא משום דשלחה ביד עבדו הכנעני דידו כיד רבו אבל היכא דלא שלחה ביד עבדו הכנעני מודה שמואל דכיון שיצאה מרשות משאיל חייב לכך כתב דאינו נראה מהסוגיא כן אלא דשמואל חלוק אף בזה משום דאמרו לימא מסייע ליה לרב מהברייתא ודחי לה ואי שמואל מודה ליה היכא דלא שלחה ביד עבדו הכנעני מאי סייעתא לרב הא שמואל נמי מודה בדינא דברייתא כיון דברייתא לא איירי בשלחה ביד עבדו כלל. וא"ת לרב אפילו דאמר לו הכישה במקל אמאי חייב לימא דהוי שאילה בבעלים דהא שלחה ביד עבדו ויד עבד כיד רבו והתוס' תירצו להך קושיא דלא אמרינן הכי אלא היכא דנשאל הרב עצמו עם הפרה ושלח עבדו במקומו אבל רבינו נראה דלא ס"ל הכי דהוא כתב לעיל נשאל העבד שלא מדעת רבו לא הוי שאילה בבעלים משמע הא מדעת רבו הוי שאלה בבעלים ובשאלת העבד לחודיה סגי וי"ל דכיון דאמר לו הכישה במקל והוא שלח העבד מדעתו לא שלח לתועלת פרתו לשומרה והוי כמו היכא דיצא לבקר המשוי שלא יטענו עליה יותר מדאי שכתב רבינו לעיל דלא הוי שאלה בבעלים כיון שאינו אלא לתועלת הפרה ולא לתועלת השואל:

הלכה ב

אמר לו השואל הכישה במקל וכו'. קצת קשה למה לא הביא רבינו דינא דברייתא דמוקי לה בגמרא בשתי חצירות זו לפנים מזו ואשמעינן אפילו איכא ביה גזייתא כדאמרינן בגמרא דלשמואל ע"כ ברייתא איירי בההיא וא"כ הך דינא היה לו להביא וכן קשה לי פ"ב מהלכות שכירות גבי הנח לפני דתירץ שם ה"ה ז"ל בשם הראב"ד והרשב"ם ז"ל

דאיירי דאמר לו הכישה במקל וכדאמר לקמן בפרק השואל הכישה במקל וכו' דהא לא קי"ל בהא דהכישה במקל דמהני כרב אלא כשמואל וכן פסק הראב"ד מדלא השיגו כאן משמע דמודה לו ואיך הביא שם ראיה מהא ודוחק לומר דאיירי התם בשתי חצירות זו לפנים מזו דבהדיא אמרו שם בגמרא בפרק השוכר את האומנין על הא מילתא שוקא בר נטורי הוא משמע דבשוקא איירי וי"ל דשם הנח לפני קאמר דמשמע דהוא עומד שם ואומר לו הכישה במקל וסמכה דעתו שלא תלך אנה ואנה דמאי דאמרינן בגמרא דלא מהני הוא משום דלא סמכה דעתיה כמבואר בגמרא והתם ליכא הך טעמא כדכתיבנא:

הלכה ג

השואל פרה מחבירו וכו'. בפרק השואל הקשה הרב נמוקי יוסף ז"ל על מה שהקשו בגמרא ממתניתין דהשואל את הפרה שאלה חצי היום וכו' ביום שהיתה שאולה וכו' והלה אומר איני יודע וכו' שמעת מינה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב וכו' דמאי קושיא הא הוי כאיני יודע אם פרעתיך שחייב דהא זה אינו יודע אם מתה אחר זמן השאלה או קודם ותירץ שני תירוצים, האחד דלא פריך אלא מסיפא דשאל אחת ושכר אחת, השני דמרישא פריך אלא משום דמתניתין דקאמרה שאלה חצי היום ושכרה חצי היום בכל גוונא משמע אפילו ששכרה החצי היום הראשון והחצי השני שאל ואז הוי כאיני יודע אם הלויתני דכיון דאם מתה בזמן השכירות לא לוה מעולם דמעולם [לא] נעשה שואל עליה ואם מתה אח"כ נעשה שואל משום הכי פריך בגמרא. וכתב דאלו השני תירוצים לפום רבינו שפסק דלא כרב פפא בפ"ג מהלכות גניבה גבי פרה שאולה דהנכסים נתחייבו משעת משיכה לענין האונסין, ולא ידעתי איך אפשר לתרץ כן לדעת רבינו ז"ל דאם התירוץ הראשון אי אפשר לאומרו משום דלפום ההוא תירוצא ברישא דשאלה חצי היום ושכרה חצי היום אפילו שהיתה פרה אחת לבד והוא אומר איני יודע חייב דהוי כאומר איני יודע אם פרעתיך ואע"ג דבגמרא מוקי ליה בשתי פרות צ"ל דלא מוקי רישא בשתי פרות אלא משום דסיפא מוקי נמי הכי וכי היכי דליהוי מתניתין בחד גוונא אבל אין ה"נ דרישא בחדא פרה מיתוקמא אע"פ שזה דחוק ע"כ צ"ל כן להההוא תירוצא וכיון שכן איך כתב רבינו ז"ל דפרה אחת היכא דשאלה חצי יום ושכרה חצי יום דכשאמר איני יודע דפטור ואם התירוץ השני ג"כ אי אפשר לאומרו לדעתו משום דלפום ההוא תירוצא היכא דשאלה בחצי היום הראשון ושכרה בחצי היום האחר חייב כשאמר איני יודע דהוי כאילו אומר איני יודע אם החזרתי לך ורבינו ז"ל כתב סתמא ולא עוד אלא שכתב שאלה חצי יום ושכרה חצי יום דמשמע דהשאלה היתה ראשונה ומ"מ כתב דכשאמר איני יודע פטור א"כ הוא דבר תימה דהיה לו לפרש דהיכא דהשאלה

היתה ראשונה הוא חייב והגמ' מקשה משום דמתניתין סתמא מיתניא ומשמע דאפילו שהיתה השאלה לבסוף וכ"ש שנאמר בדברי רבינו ז"ל דדבריו הם סתומים ומשמע אפילו השאלה ראשונה דהלשון מוכיח כן שכתב שאלה היום וכו' ואע"פ שאח"כ כתב שאלה למחר ושכרה היום דמשמע דהשכירות היתה ראשונה מ"מ בחלוקה קמייתא כתב שאלה חצי היום ושכרה חצי היום א"כ ודאי אי אפשר לומר דרבינו ז"ל סובר שום אחד מאלו התירוצים ולא ידעתי איך תירץ הרב נמוקי יוסף ז"ל הקושיא לדעתו ועדיין צ"ע:

לא היתה שם ראיה ישבע השומר על השכורה שמתה וכו'. במתניתין לא הזכיר שבועה בשום אחד מאלו החלוקות ונראה ודאי שהם שבועות היסת דאין לומר דהיינו שבועה ע"י גלגול דנשבע שמתה כדרכה וע"י גלגול נשבע על השכורה שמתה וכו' דהא לקמיה קאמר זה אומר שאולה וזה אומר שכורה וכו' ישבע השוכר על השכורה שמתה וכו' ויגלגל ומשמע דעד השתא לאו בגלגול קא עסיק וכ"כ הרב"י ז"ל דהני הוו שבועות היסת ותימה דכיון דזה אומר איני יודע וזה טוען ברי על השכורה שמתה אפילו שבועת היסת אינו צריך דהא כתב רבינו ז"ל בפ"א מהלכות טוען דאין נשבעין היסת על טענת ספק אפילו שזה טוען הלויתיך וכמדומה לי שלא פרעתני והאחר טוען שאינו חייב שפטור אף משבועת היסת וא"כ אמאי חייב כאן שבועת היסת ואולי י"ל שמא דהכא עדיף משום דלא היה לו לידע אם מתה בשעת שאלה כיון שמתה בבית המשאיל אבל התם היה לו לידע אם פרעו ושמא שלו גרוע הוא וחילוק זה נזכר בדברי התוספות ז"ל בפרק השואל ועדיין צ"ע:

זה אומר שאולה וזה אומר שכורה וכו'. אע"ג דבגמרא לא אוקמוה הכי אלא לרב הונא ורב יהודה דאית להו חייב היינו משום דלא איצטריך לאוקמי הכי לר"נ ור"י כיון דאוקימנא מתניתין שיש עסק שבועה ביניהם כדכתב רש"י ז"ל אבל מ"מ הדין דין אמת אפילו לר"נ ורבי יוחנן דודאי ישבע ע"י גילגול אבל ודאי דמאי דפריך גמרא בפרק השואל ואמאי מה שטענו לא הודה לו לא הוי לר"י ור"נ וכדכתב רש"י ז"ל ולא כמ"ש הרב"י דרבינו פליג ארש"י ז"ל וס"ל דקושיא הוי אליבא דכולהו דודאי קושיא זו לא הוי לר"נ ור"י דמוקמי מתניתין בשיש עסק שבועה ביניהם:

הלכה ד

השאילו שתי פרות וכו'. ה"ה תירץ לקושיא שהקשה דלא אמרינן מתוך שאינו יכול להשבע משלם היכא שעיקר השבועה באה על הספק אע"ג שהגילגול הוא וכו' וכתב שכן תירצו ז"ל משמע דהני מפרשים מוקמי מתניתין דהשואל באינו מאמינו שמתה

כדרכה ומש"ה הוקשה להם ברישא דאמאי הוצרך לאוקמי ברישא בשיש עסק שבועה היכא דהשואל אומר איני יודע נימא דנשבע ע"י גילגול ומתוך שאינו יכול לישבע משלם והוצרכו לתרץ דלא אמרינן הכי היכא דעיקר השבועה באה על טענת שמא וא"כ קשה להו מציעתא דאמר השוכר שכורה מתה וזה אומר איני יודע פטור אמאי פטור ישבע ע"י גילגול מיגו דמשתבע דמתה כדרכה דהא ע"כ לדידהו מתניתין לא הוי במאמינו ואין לומר דהם סוברין דאין מגלגלין כשהתובע טוען שמא דהא ה"ה ורבינו משמע שהם סוברים כדעת אלו המפרשים שכתב הה"מ בפ"א מהלכות טוען ודע שמפורש בפ"ק דקידושין דמגלגלין בין בטוען התובע טענת ברי וכו' בין בטוען טענת שמא וכו' ויותר קשה קושיא כעין זו בדברי הרב נמוקי יוסף דמוקי מתניתין במאמינו ואח"כ כתב דמסיפא דמתניתין דאמר זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו משמע דכשהגלגול הוא טענת שמא דאין אומרים מתוך שאינו יכול להשבע משלם דאל"כ אמאי יחלוקו מיגו דמשתבע דמתה כדרכה לישתבע על הגילגול ומתוך שאינו יכול לישבע משלם ומאי קושיא והא איהו גופא מוקי מתניתין לעיל במאמינו וצ"ע לתרץ כל זה, ומה שתירץ הרב"י דלא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם בשבועה הבאה ע"י גילגול כ"כ הרא"ש וכתבו הטור ז"ל בהלכות טוען סימן ע"ה והרב הנמוקי דחה סברא זו מההיא דשני עבדים אחד גדול ואחד קטן ואמרינן בגמרא דזכה הלוקח בגדול היכא דהמוכר אומר איני יודע דמתוך שאינו יכול לישבע משלם ושבועה בעבדים ליתא אלא ע"י גילגול. וראיתי לטור בח"מ סימן רכ"ד שכתב בהא דשני עבדים ואם יש עסק שבועה ביניהם כגון שתובע שני עבדים בכסותם ומודה על האחד ונראה דיצא לו כן מהא דאמר ר"נ הכא שיש עסק שבועה ביניהם ומוקי מתניתין דהכא בשתי פרות מש"ה מוקי ההיא דהתם בשני עבדים וכ"כ שם הרב"י ותמיה לי טובא דבשלמא הכא צריך לאוקומי בשני פרות משום דאם היא פרה אחת כשזה אומר איני יודע אם שאולה אם שכורה דאם היא שכורה אינו חייב לו כלל אבל הכא כשהמוכר אומר איני יודע אם הגדול או הקטן בכסותו הא ע"כ מודה בכסותו של קטן וא"כ הרי הודה לו במקצת ויש עסק שבועה וחייב ולא צריך לאוקומי אלא כדמשמע פשטא דמתניתין שהלוקח תובע הגדול והמוכר אומר איני יודע אם הגדול או קטן והוא דבר ברור בעיני ודו"ק:

פרק ד

הלכה א

ומגלגלין עליו בתוך השבועה וכו'. לקמן בפ"ו כתב רבינו ז"ל דכיון דמשתי השבועות נפטר שהביא ראיה שנגנבה ולא פשע לא חיישינן להא דשליחות יד וטעמו כתב ה"ה ז"ל דאזיל לטעמיה שכתב כאן שהיא באה ע"י גלגול. ואע"ג דהא דפשיעה באה ג"כ ע"י גלגול כבר כתבתי לעיל טעם לדברי ה"ה ז"ל וכ"נ שהוא דעת הרא"ש כמ"ש הטור ז"ל בח"מ סימן רצ"ד ומש"ה אמרו בגמרא בפרק השואל גבי ההוא דשאיל נרגא מחבריה זיל אייתי ראיה דלא שנית כלומר דכיון דהבאת ראיה שמתה שלא בפשיעה אין אנו חוששין לשליחות יד ולדעת ר"י שכתב שם הטור ז"ל דסובר דכיון שנפטר משבועה דגניבה פטור מפשיעה ג"כ הא דאמרו בגמרא אייתי ראיה דלא שנית קשה קצת דהיה די שיאמר אייתי ראיה שמתה מחמת מלאכה אבל הרא"ש ז"ל דקדק בפרק המפקיד מדברי הרי"ף שכתב שם גבי שומר שמסר לשומר דהיכא דאיכא עדים שנטרה שומר בתרא כי אורחה ונאנסה לא מיחייב שומר קמא לשלומי דהא ליכא שבועה דלימא ליה את מהימנת לי וכו' דמשמע מלשון זה דצריך שיהא נפטר מכל השבועות ושיביא ראיה שלא שלח בה יד ג"כ ואם דקדוק זה הוא מוכרח היה קשה בדברי הטור ז"ל מדידיה אדידיה שהוא כתב בסימן רצ"א כלשון זה של הרי"ף ז"ל דמשמע דאית ליה דעת הרי"ף דבעי ראיה שיהא נפטר מכל הג' שבועות ואם נשארה שבועה דשליחות יד חייב דהרי הוא כתב כדברי הרי"ף ז"ל שכתב ולא נשאר שבועה ועוד כתב אבל אם נשאר עליו שום שבועה דמשמע אפילו שבועה דשליחות יד דלשון שום שבועה משמע הכי דהא הרא"ש ז"ל דקדק מלשון הרי"ף דאית ליה כן אע"פ שלא כתב שום שבועה כ"ש דיש לדקדק מדברי הטור שכתב שום שבועה ובסימן רצ"ד כתב דעת ר"י ודעת הרא"ש ודעת הרי"ף דבעינן שיהא נפטר מהג' שבועות לא הזכיר כלל והוא תימה כיון דהוא סתם בסימן רצ"א כדעת הרי"ף ואולי י"ל שאין נראה להטור דיוק זה שדקדק הרא"ש מדברי הרי"ף ואע"פ שכתב שום שבועה ר"ל מהשתי שבועות אבל לעולם ההיא דשליחות יד לא חיישינן לה וסתר מה שדקדק אביו הרא"ש ז"ל מדברי הרי"ף מפני הנראה מהירושלמי שהביא הרי"ף שעתיד אני לבארו בע"ה ולכך כתב לשון הרי"ף אע"פ שהוא סובר כדעת הרא"ש דלא בעינן שיביא ראיה על שבועה דשליחות יד אי נמי אפשר לומר דאע"ג דהתם גבי שומר שמסר לשומר בעי הרי"ף ז"ל שיביא ראיה על כל הג' שבועות היינו דוקא משום דפשע שמסרה לשומר אחר אבל היכא דלא פשע דלא מסר לשומר אחר כיון שיביא ראיה להפטר מהשתי שבועות סגי ובהכי מיתרצא לי קושיא בדברי הרא"ש שדקדק

מדברי הרי"ף ז"ל כן דהא הרי"ף ז"ל הביא שם בפרק המפקיד הירושלמי שהזכיר הרא"ש ז"ל שם באותו הפרק וזה לשונו אימתי שומר חנם חייב בשבועה בזמן דליכא עדים דלא פשע אבל אי איכא עדים דלא פשע פטור אף מן השבועה והאי פטור אף מן השבועה משבועה דשליחות יד הוא דקאמר דאי משבועה דפשיעה כיון שהביא ראיה עליה ודאי שהוא פטור ממנה א"ו משבועה דשליחות יד קאמר ומהירושלמי זה דקדק הרא"ש ז"ל דלא בעינן להביא ראיה על שליחות יד ומטעם זה כתב רבינו ז"ל בפ"ז ששומר חנם שהביא ראיה שלא פשע פטור משבועה דשליחות יד ונפקא ליה האי דינא מהירושלמי הזה וכן מ"ש לקמן ובעל הפקדון שהביא ראיה שפשע וכו' ואם טען ואמר תנאי היה וכו' נפקא ליה מסיפא דהירושלמי זה שכתב שם הרי"ף והרא"ש ז"ל ואי איכא עדים שפשע חייב לשלם. וקשה על הירושלמי מאי אתא לאשמועינן לכך כתב רבינו ז"ל דאשמעינן דאע"ג דטען דתנאי היה בינינו אינו נאמן משא"כ כשהביא עדים שלא פשע דנאמן במיגו כדכתב לעיל מיניה באופן שעל כל פנים מדברי הירושלמי הזה מוכרח דבשבועה דשליחות יד אין צריך להביא ראיה וא"כ כיון דהרי"ף ז"ל כתב בפרק המפקיד הירושלמי הזה גבי מתניתין דהמפקיד מעות אצל חבירו והפשילן וכו' א"כ איך כתב בהדיא בשומר דבעינן שיביא ראיה להפטר מג' השבועות נמצאת לדברי הרא"ש קשה מהרי"ף מדידיה אדידיה אלא ודאי דיש לחלק בין שומר שמסר לשומר לשומר עצמו אע"פ דלכאורה נראה דטעמא דאנת מהימנת ליה לא שייכא שפיר כיון שאם היה מביא ראיה השומר להפטר מהב' שבועות לא היה צריך לישבע יותר מ"מ כיון שנשארה עליו שום שבועה ופשע במה שמסר בידו מצי א"ל לא מהימן לי בשבועה כנ"ל לדעת הרא"ש לתרץ כי היכי דלא תיקשי דברי הרי"ף מדידיה אדידיה ועם זה יסכימו דברי הטור עם דברי הרא"ש אביו דיש לחלק דמ"ש בסימן רצ"א דהוי לענין שומר שמסר לשומר ממ"ש בסימן רצ"ד דהוי לענין שומר עצמו. ומ"מ דברי ה"ה ז"ל בפ"ח מהלכות שכירות אינם כדברי הרא"ש ז"ל שהרי הרמב"ם כתב שם ואם יש עדים ששמרה השומר הב' כדרך השומרים ונאנס פטור השומר הראשון שהרי יש עדים שנאנס וכו' וא"כ לפירוש קמא שכתבנו שהבין הרא"ש בדברי הרי"ף דשומר עצמו ושומר שמסר לשומר שוים ובכולהו אית ליה להרא"ש דסובר הרי"ף דבעינן שיביא ראי' להפטר מהג' שבועות א"כ ע"כ אין דעת הרי"ף כדברי הרמב"ם שהרי הרמב"ם ז"ל בפ"ו כתב בהדיא דאין חוששין לשבועה דשליחות יד ואפילו לפירוש בתרא שכתבתי שהרא"ש הבין בדברי הרי"ף דיש לחלק בין שומר שמסר לשומר עצמו ואפשר היה לדקדק מדברי הרמב"ם שכתב כדרך השומרין ונאנס דבעינן שיביא ראיה על כל הג' כיון דמלשון זה דקדק דין זה הרא"ש

מדברי הרי"ף ז"ל ואע"פ שנסתייע מלשון שכתב הרי"ף דליכא עליה שבועה מה שלא כתב כן רבינו מ"מ היה אפשר להשוות לפי פירוש זה דברי הרי"ף והרמב"ם מ"מ ה"ה שהשוה אותם שכתב שם מבואר בהלכות וכו' משמע שדעתו דלא כהרא"ש לא מיבעיא לפירוש קמא שפירשתי בהרא"ש דהרא"ש סובר דהרי"ף והרמב"ם אינם שוים אלא אפילו לפירוש בתרא דאפשר להשוותם אין דעתו כדעת רבינו והרי"ף שהוא כתב שאם השומר הראשון יכול לישבע שנאנס אם ראה הוא שפטור אע"פ שאין שם עדים וכו' ואמאי ניחוש שמא שלח בו יד אלא ודאי דאית ליה להי"ה דלא חיישינן לשבועה דשליחות יד לא גבי שומר ולא גבי שומר שמסר לשומר ודלא כהרא"ש ובודאי שדעת ה"ה ז"ל עיקר. * והטור ז"ל בסימן רצ"ד כתב גבי ג' שבועות אלא ישבע שהוא כדבריו ויכלול ג"כ בשבועתו וכו' והוא כלשון רבינו שכתב בפ"ו וא"כ אפשר לומר דסובר כדעת רבינו דהעקרית היא שבועה שאינה ברשותו אלא שבסימן ש"ה כתב ישבע שהוא כדבריו ויכלול בשבועתו שלא שלח בה יד ושאינה ברשותו ושבועה דפשיעה לא הזכיר משמע דאית ליה דהיא עקרית טפי וזה אי אפשר דודאי שבועה שנגנבה עיקרית טפי אלא שסמך על מה שהזכיר בסימן רצ"ד ומה שתמהתי לעיל על לשון זה של הטור אינה תמיהה כלל: (וכל פלפול זה יש לזוכרו בפ"א מהלכות אלו דשייך שם יותר):

הלכה ב

קל וחומר מן האונסין הגדולים וכו'. אע"ג דבפרק השואל אמרו דאיכא למפרך בגניבה ואבידה אפשר למיטרח ואתויי משא"כ בשבורה ומתה ומטעם זה ראוי לחייב יותר בשבורה ומתה מ"מ כיון דשבורה ומתה פטור בשומר שכר אע"פ שחייב בגניבה ואבידה ובשומר חנם פטור אפילו מגניבה ואבידה שייך שפיר ק"ו:

הלכה ג

השומר שהניח וכו'. כתב ה"ה פסק כלישנא בתרא דרב יוסף אפשר דבנוסחת הגמרא דיליה איתה בלישנא בתרא ולכך פסק כלישנא בתרא אבל בנוסחאותינו היא לישנא קמא ומ"מ בהדיא אמרו הלכתא תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב ומ"מ לא הביא ה"ה ז"ל ראיה מזה משום דאיכא נוסחאות דלא גרסי לה כנראה מדברי התוספות ז"ל:

הלכה ד

הכספים והדינרים וכו'. הא דכתב רבינו ז"ל שיש להם שמירה בקרקע ולא חייש לגשושאי כדכתב הרב"י ז"ל לתרץ קושיא זאת כתב ה"ה וכשיטת ההלכות דהרי"ף לא גריס לה לגשושאי כלל ואתי שפיר לגירסתם מאי דאמר רבה ומודה שמואל בכותל

דלפי גירסתנו עד השתא בכותל עסקינן דהא אמרינן לעיל מיניה אין להם שמירה אלא ביני אורבי והיינו בכותל והרא"ש בפסקיו הוקשה לו זה וכתב דהכוונה לומר דאע"פ שלא יהיה ביני אורבי אלא בכ"מ מן הכותל סגי אבל אי לא גרסינן להההיא דגשושאי כלל אתי שפיר דעד השתא לאו בכותל עסקינן אלא בקרקע ואמר רבה ומודה שמואל בכותל. ומ"ש

בטפח הסמוך לקורה. היינו כשטומן בכותל אבל לעולם דבקרקע נמי הוי שמירה מעליא ומסתייע לגירסא זו מאי דשאלו אח"כ בגמרא אי די בקבורת טפח או בעינן ג' טפחים ומשמע דהיינו בקרקע וכיון דהשתא איכא גשושאי לפי גירסתנו א"כ אין שאלה זו לענין הדין לפי האמת אלא היכא דליכא גשושאי ולהשמר מקושיא זו כתב הטור דההוא בטפח קאי נמי לכותל שכן כתב שישימנו בכותל שיהא עמוק בתוך הכותל טפח אבל לרבינו לית ליה הכי אלא דטפח לא קאי אלא לקרקע ולכך לא הזכיר טפח אלא בקרקע ולא בכותל וכן משמע מפשט הסוגיא דקאי אקרקע:

בטפח הסמוך לקורה. ומה שלא כתב רבינו או בטפח הסמוך לקרקע כדאמרו בגמרא הוא משום דכיון דכתב אבל לא באמצע הכותל ממילא משתמע דבכותל למעלה או למטה סגי:

הלכה ה

אינו חייב עד שישהה אחר שיבדיל כדי לקוברם. לפי פירוש הר"א ז"ל שפירש שקאי אנפקד קשה דאיך מתיישב מאי דקאמר בגמרא סבר דילמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא וכ"ת דה"ק לא קברן מפני דאפשר דהנפקד יצטרך לו זוזי להבדלה שלא ימצא יין זה א"א דאם הנפקד בעל הבית איך כתב לקמן בפ"ז דבין שהפקידן אסורין או מותרין לא ישתמש בהן ואפשר לומר דה"ק עד אור הבקר יש לו שהות לקוברן דסבר דילמא יצטרך זוזי להבדלה וילך למפקיד לבקש ממנו רשות להלוותם לו ולפי זה דעת הראב"ד כדעת הרא"ש דיש לו שהות עד אור הבקר ואין כל זה במשמע ואפשר דגירסא אחרת היה לו בגמרא:

הלכה ו

ואם לא קשרן בדרך הזאת אפילו נאנסו כו'. צ"ל שהאונס בא מחמת הפשיעה דאם היו קשורין מכנגד פניו לא היה בא האונס דהא בא האונס מחמת הפשיעה בעינן:

והיו טמונים בעובי המחיצה. נראה דאינו מפרש כפירש"י דקרי סופו באונס משום דאין דרך גנבים לילך שם אלא מפרש שהיו טמונים בכותל והיו בעובי המחיצה והיו למטה או למעלה דהוי שמירה מעלייתא לגבי גנבי מ"מ לא שמרם מאש לכך חייב:

הלכה ח

מעשה באחד שהפקיד מעות וכו'. לעיל הקשיתי גבי אשה ששאלה וכו' דמוקי רבינו ז"ל מאי דקאמר בגמרא לא שואל ולא שוכר וכו' דאיירי בלא הודיעתו דא"כ אפילו שוכר ושואל ליפטר דמצי למימר סבור הייתי שהיא של אשתי כי היכי דהכא אמרה האם סבורה הייתי שהיא של בני. וי"ל דכאן כשהיא סבורה שהיא של בנה לא פשעה כלל ולא עבדה איסורא שהיתה סבורה שהיה צריך לבנה להוצאה לכך לא קברתם וכדכתבו המפרשים שם אבל התם אע"ג דהיה סבור שהיא של אשתו ופשיעה בבעלים פטור מ"מ איסורא עבד לפשוע בממון שאינו שלו אע"ג דפטרתה תורה ולכך משלם מאחר שתחזור פרה לבעלים הראשונים ואע"ג דרבינו כתב מכאן אתה למד שהשומר כו' והודיעין שהוא פקדון ולא שמרו כדרך השומרים דמשמע דאם לא הודיעין אע"פ שלא שמרו כדרך השומרין פטורים והיינו פשעו פשיעה גמורה מ"מ מצינן למימר דכי דייקינן הא לא הודיעין ולא שמרו פטורים היינו לא שמרו מפני שהיו סבורים והיו טועים שהיא שמירה מעליא דומיא דאם טעתה שהיתה סבורה שהם של בנה והיה צריך להוצאה ולכך לא קברתם ודוחק:

הלכה ט

מכאן אתה למד וכו' ולא שמרו כדרך השומרים שהם חייבים לשלם. לחייב להם לשלם איצטריך להודיעם דלענין פיטור בעל הבית בין הכי ובין הכי פטור וזה ברור ופשוט ואע"פ שהטור כתב בסימן רצ"א ואם לא שמרו כראוי ונגנבו או נאבדו כתב הרמב"ם ז"ל שאם הודיעם שהוא פקדון דפטור ודינו של המפקיד עמהם וכו' דלכאורה נראה מלשונו דהא דבעינן הודעה היינו לענין לפוטרו זה אינו אלא ודאי אסיפא דלישניה סמיך דקאמר ודינו של המפקיד כלומר כשהודיעין אז דינם עם המפקיד אבל אם לא הודיעם פטורים וזה פשוט מאד:

שהשמש פטור שהרי לא אמר מזה וכו'. התוספות הקשו על זה מהא דאמרינן בגיטין פרק התקבל ערב לי בגרוגרות ועירב לו בתמרים דהוי קפידא ותירצו דשאני בין שני מינין למין אחד ואם דעת רבינו הוא כן בהלכות עירובין פ"ו כשכתב דין זה וכתב אח"כ אבל אם אמר לו ערב סתם ועירב עליו בין בגרוגרות בין בתמרים וכו' ה"ז עירוב ולמד מדקאמר גמרא דאמר לו ערב לי בגרוגרות וכו' הא סתמא הוי עירוב אמאי לא אשמועינן רבותא טפי דאפילו אמר מגרוגרות אלו ועירב מגרוגרות אחרים דכיון דהוי מין אחד לא הוי קפידא ואולי נקט הא לומר דאע"ג דעירב בדבר חשוב דקפדי אינשי שלא לערב בו כיון דלא פירש לו ואמר לו סתמא הוי עירוב. וראיתי מי שתירץ דרבינו לית ליה

כדעת התוספות ז"ל ולא שאני ליה בין מין אחד לב' מינין ותירץ לקושיית התוספות דהך שליח טעי בהכי וזהו שאמר ודימה שהוא מראה מקום לו כלומר וטעה בכך ואמרינן הכי לפטור לשליח כי היכי דאמרינן לפירוש התוספות דבעל הבית פטור משום דאמר ליה מהאי רמי אע"ג דהא לא סגי דליהוי קפידא כיון דהוי מין אחד מ"מ אמרינן דבעל הבית טעי בהכי ולכך פטרינן ליה:

ובין כך ובין כך חייב השומר שבועה וכו'. בגמרא לא הוזכר שבועה לא בשמשים ולא בבעל הבית משום דאפשר דהיו עדים בדבר שכן היה שאמר כן לשמש וכן שהשמש לקח מהאחר והשליכן אבל רבינו ז"ל שהזכיר שבועה דמשמע דאיירי דליכא עדים קשה קצת אמאי לא הזכיר שבועה בשמש דהשליך אל השכר מדת הכשות אשר לקח משם ולא גנב לעצמו כלום ואע"פ שיהיה השמש מאנשי ביתו של בעל הבית ונאמר כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד מ"מ השמש צריך שישבע דומיא דעובדא דלעיל דאמו ובנה שניהם נשבעין ואם אין השמש מבני ביתו כ"ש דקשה טפי דיכול לומר אנת מהימנת לי בשבועה והאחר לא מהימן לי ואי איירי עובדא דגמרא דאיכא עדים שהשמש השליך הכשות אשר לקח גם נאמר שיש עדים שאמר לו בעל הבית לשליח מהא רמי ומי פסקה דבהא איכא עדים ובהא ליכא עדים שהזכיר שבועה בבעל הבית ולא בשליח:

פרק ה

הלכה א

אפילו באו עליו גנבים וקדם והציל וכו'. מעשה בהגוזל ומאכיל והקשה אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא ותירצו אין לך פדיון שבויים גדול מזה ע"כ. ואיכא לאקשויי דמאי מקשה דמציל עצמו בממון חבירו הא אפ"ה פטור משום דהוי ממון שאין לו תובעים כדאמרינן לשמור ולא לחלק לעניים ותירץ נמוקי יוסף קושיא זו בשם הרא"ש דלא אמרינן הכי אלא כשנותנין לו לחלק אבל הכא מיירי גבי מסרו בידו שישמרנו ולא שיחלקנו. והיה אפשר לומר תירוץ אחר בקושיא זאת דהתם איירי בעניים ידועים אבל מדברי רבינו לא משמע הכי כדכתב בד"א בשאין זה הממון וכו' דמשמע דהך בד"א קאי לכל החלוקות שהזכיר למעלה ואע"ג דאיכא למדחי דלא קאי אלא אמי שהפקידו ממון עניים ושבויים ולא אקדם והציל עצמו בממון שבויים מ"מ לישנא דבד"א משמע דאכולה מילתא קאי דאי לא היה לו לומר בד"א קודם שיזכיר הדין ואפילו קדם והציל עצמו וכו' כיון דהך דינא אפילו בעניים ידועים איירי. והך קושיא הכריח לה"ה ז"ל לומר שרבינו ז"ל מפרש זה בעניים שאינם ידועים וטעמו של רבינו ז"ל הוא דבעניים

ידועים לא אמרינן אין לך פדיון שבויים יותר גדול מזה דאין יכולים לפדות מממון שבוי אחד לשבוי אחר כדאמרו מותר שבוי לאותו שבוי וכן כתב הרשב"א ז"ל נזכר בב"י ז"ל בח"מ בהלכות פקדון וכיון שכן קשה על רבינו ז"ל איך יתרץ הקושיא שהקשה הנמוקי יוסף ז"ל ואין לומר דהוא יתרץ דאע"ג דאמרינן לשמור ולא לחלק היינו היכא דפשע בהן ונאבדו אבל זה שנתנם בידים לאחר בשביל עצמו הוי כאילו לקחם לעצמו וחייב דזה אינו כיון דהוי ממון שאין לו תובעים אפילו בהא ליפטר דהא אמרינן בפרק הזרוע והלחיים דמזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מפני שהוא ממון שאין לו תובעים. ע"כ צ"ל דאית ליה כתירוץ הנמוקי יוסף ז"ל ואע"ג דלא משמע כן מריהוט לשונו שהרי בתחילת הפרק איירי כשהפקידו לחלק לעניים דהכי משמע שאמר מי שהפקידו אצלו וכו' שנאמר לשמור ולא לחלק ועל דא קאמר אפילו קדם והציל וכו' מ"מ אפשר לומר דהוצרך לטעמא דאין לך פדיון שבוים גדול מזה להודיענו דאע"פ שמסרו הגבאי לשומרו פטור מהך טעמא והך חלוקה דאפילו קדם וכו' בכל גוונא איירי בין שמסרו הגזבר לשומרו בין שנתנו לו לחלק והא דקאמר בסיפא דלישניה ה"ז כממון שיש לו תובעים אין טעם זה שייך לדין אם קדם והציל את עצמו וכו' דפדיון שבוים דהתם אפילו יש לו תובעים שמסרו הגזבר לשומרו פטור משום דאין לך פדיון שבוים גדול מזה וטעמא דהיכא דקדם והציל עצמו בפדיון שבוים לא איירי בעניים ידועים משום דמותר שבוי לאותו שבוי כדכתיבנא והך טעמא שכתב הרמ"ה דממון שיש לו תובעים וכו' לא איירי אלא לחלוקות אחרות דמשום הך טעמא חייב דלא הוה פטרינן להו אלא משום דהוי ממון שאין לו תובעים ומ"מ הוצרך ה"ה לומר דהך בד"א קאי לחלוקה דקדם והציל משום דלא נטעה כמה שכתבנו:

הלכה ד

שנים שהפקידו אצל אחד וכו'. בפרק המפקיד בהלכות משמע מדברי הרי"ף דפלוגתא דר"ע ור' טרפון תלוי בפלוגתא דרב נחמן ורב הונא דפליגי בפרק השואל (דף צ"ז) גבי מנה לי בידך ואמר איני יודע אי פטור או חייב ואי סבירא לן כר"ש בן אלעזר דאמר פרק האשה שלום ביבמות (דף קי"ח) דלא פליגי ר' עקיבא ור' טרפון בלקח אלא בקידש בביאה וגזל משום דעבד איסורא ואתי ר"נ דאמר פטור ככולי עלמא דע"כ לא פליגי אלא בגזל ואפילו נאמר כתנא שאמר בהגוזל קמא דפליגי בלקח מ"מ ר"נ אתי כר' טרפון כן משמע מדברי הרי"ף בפרק המפקיד והרב הנמוקי לפי מה שפירש שם בדברי הרי"ף ז"ל והתוס' חולקים על זה ואמרו בפרק המפקיד דלא שייכא הך פלוגתא בהא וקשה לי על דברי הרי"ף ז"ל מה שהקשו בפרק השואל ממתני' דשאלה היום ושכרה למחר וכו'

לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן וכו' מאי תיובתא הא ר"נ לר' שמעון בן אלעזר אתי ככ"ע דלא פליגי בלקח ואפילו למ"ד דפליגי בלקח אתי כר' טרפון וכ"ת דמקשה ליה דלמה לא פסק רב נחמן כסתם משנה כיון דסתם משנה אמרה דחייב הא איכא סתמא אחרינא ביבמות דמסייע ליה ההיא דקידש וגזל דמשמע דלא פליגי אלא בגזל וקידש בביאה אבל בלקח מודו ונראה דרצה הגמרא לתרץ דאפילו הך סתמא לא ליהוי דלא כוותיה וזהו שאמר לימא תיהוי תיובתא א"נ היינו יכולים לומר דס"ל להרי"ף והרב הנמוקי דמאן דאית ליה גבי מנה לי בידך פטור כ"ש גבי לקח דהוי פטור דהא ע"כ שקלי מיניה שלא כדין דאינו חייב אלא לו אבל מאן דאית ליה גבי לקח פטור אפשר דהתם חייב דלית ליה כסברא זו דאמרו שם התוספות בפרק המפקיד דאמרינן דאע"ג דהתם גבי מנה לי בידך דפטור הכא חייב דהכא ע"כ חייב לאחד מהם משא"כ גבי מנה לי בידך אלא כסברא אחרינא דדוקא אית להו להרי"ף ולהרב הנמוקי ז"ל דיש לפטור כאן יותר וכדכתב הרב הנמוקי לתרץ קושיא שהקשה שם בפרק המפקיד דליהוי כחמשין ידענא וחמשין לא ידענא גבי היכא דהפקיד בכרך אחד אבל מ"מ קשה דא"כ מאי מקשו בהגוזל ומאכיל לרב יהודה דאמר חייב ממתני' דאבל אם אמר לו איני יודע פטור נימא דרב יהודה סבר דלא כר"ש בן אלעזר אלא כתנא דפרק הגוזל עצים (דף ק"ג) דאיתא התם דקאמר דפליגי בלקח ואית ליה לר"י כר"ע דישלם לכל אחד ואחד דכיון דאמר ר"ע בלקח חייב כ"ש כאן כדכתיבנא מיהו י"ל דלא בעי לאוקומי לר"י דלא כר"ש בן אלעזר דהלכתא כוותיה דמתני' דיבמות אתיא כוותיה ועוד דלא בעי לאוקומי סתם משנה דלא כר"י:

לפיכך אם הביאו לו השנים. כתב ה"ה ופי' וכל כיוצא בזה אפילו בא לצאת ידי שמים פטור. זהו כשיטת התוספות ז"ל שפי' מתני' כולה בבא לצאת ידי שמים וא"כ בסיפא אפילו דתבעוהו בבא לצאת ידי שמים פטור אבל הרא"ש והטור ז"ל לא פירשו כן עיין שם בהלכות פקדון בדברי הטור וכן בהרא"ש בפסקיו:

והשאר יהיה מונח אצלו וכו'. בגמ' בפרק המפקיד (דף ל"ז) הקשו ושקלי לה כולהו ואזלי ותירץ רב ספרא דיניח ונראה שמפרש רבינו בידו ואיכא פירושא אחרינא דהוא ביד ב"ד ויש לתמוה קצת על ה"ה שכ' בפרק כ' מהלכות מכירה גבי מקח שכתב שם רבינו ויהיו הדמים מונחים וכתב שם פירושו ז"ל דהוי בב"ד וזהו שכתב ויהיו הדמים מונחים הכוונה ביד ב"ד דלמה פירש כן בדברי רבינו הא כאן אמר שיהא מונח אצלו אע"ג דאפשר דתרוייהו איתנהו דאין הפירושים סותרים זה לזה דאפשר דיניחם או בידו או ביד ב"ד מ"מ מנא ליה לפרש בדברי רבינו היפך מה שהוזכר כאן בדבריו:

ואם הביאום בכרך אחד. רבינו מפרש דמה שאמרו בגמרא נעשה כמו שהפקידו אצלו בכרך אחד דהפקידו לו בכרך אחד ממש ואע"ג דלשון נעשה הוא דחוק לפירושו אפשר דנקט נעשה אגב דברישא נקט כמו שהפקידו אצלו בב' דהתם ודאי לא הפקידו שנים בב' כריכות דאחד הוא המפקיד דכן אמר אביו של אחד מכם הפקיד דמשמע דאחד היה המפקיד והתם שייך שפיר לישנא דנעשה נקט בסיפא בלישניה כן ופירש כן רבינו משום דאתי שפיר אליביה מה שהקשו בגמרא משנים שהפקידו אצל רועה דלפירוש רש"י יש לפרש שאחד הפקיד אחד ואחד שנים והתוספות הקשו עליו וכן התוספות פירשו פירוש אחר ודחקו בפירושם אבל לפי' רבינו אתי שפיר טובא דהפקיד שתי בהמות הוי כשתי כריכות דהא בכרך אחד כרך אחד ממש בעינן:

ודמי הקטן לשני. במשנה בפרק המפקיד אמר מתוך הגדול נותן דמי הקטן לשני ופירש"י ז"ל מתוך הגדול ישברנו ונראה דפירש כן משום דבגמרא אמר בצריכותא אבל בהא משום דאיכא פסידא דגדול ומאי פסידא איכא לכך פירש שישבור אותו וזהו פסידתו אבל רבינו ז"ל נראה דאינו מפרש כן אלא ימכור הגדול ויתן לו דמי הקטן ומותר המעות יהיו בידו ומ"מ הוי פסידא דגדול משום דמוכר הכלי ואולי לא ימצא אח"כ אחר כמותו:

וכן שנים שהפקידו שתי בהמות וכו'. בפ"ה מהלכות בכורות כתב רבינו ז"ל שנים שהפקידו אצל רועה שני זכרים אחד בכור ואחד פשוט ומת אחד מהם מניח הרועה השני ביניהם ומסתלק וקשה דכאן כתב בהיפך דאם הפקידוהו מדעת חייב לשלם וי"ל דהתם מיירי בשהפקידוהו שלא מדעתו וסמך על מ"ש כאן. אבל מ"מ קשה סיפא דלישניה דאמר שאין כל אחד מכיר את שלו משמע דטוענים הבעלים שמא וקשה דאי בטוענים שמא מאי מקשה בגמרא מההיא דרבא דאמר מניח הא התם לא איירי אלא בטענו שמא מיהו מה שהקשינו דאמאי קאמר התם שנים שהפקידו דמשמע אפילו מדעתו אי אמרינן דרבינו התם איירי בטוענו שמא לא קשה משום דכיון דטוענים שמא לכך פטור אפי' הפקידוהו מדעתו אבל מ"מ קשה דדינא דגמרא הוא דמייתי וכיון דאית ליה דגמרא בהא מיירי א"כ לא מקשה בהמפקיד כלל כדכתיבנא:

הלכה ה

בד"א שמדד לו בימות הגורן כו'. כתב ה"ה דהא אתיא כרבי יהודה דמתניתין וכן כתב הרב נמוקי יוסף בפי' הלכות הרי"ף ולפ"ז לא פליג ת"ק אר' יהודה וקשה דא"כ לימא מדה מרובה דהיינו עשרה כורין דוקא כדאמר ר' יהודה לכך נראה כדכתב רבינו בפירוש המשנה וזה לשונו וצריך שיחזיר לו בזמן שמדד לו בשעה שהפקיד אצלו לפי שבימות

הגשמים יוסיף הדבר המדוד לרטיבת האויר ובימות החמה יחסר ואין הלכה כר' יהודה ולא כר"י בן נורי ע"כ משמע דאית ליה דברייתא אתיא כת"ק ומ"ש ר' יהודה מפני שמותירות הוא אפילו בימות החמה דלרטיבת האויר הם מותירות אבל בימות הגשמים דרטיבת האויר טובא מודו רבנן ואפילו שלא יהא מדה מרובה ורבינו פסק כרבנן ונראה דעל דרך זה הלך הרי"ף שלא כדברי נמוקי יוסף:

וכן מוציא לו שתות ליין וכו'. שם במשנה ר"י אומר חומש ואמר בגמרא דלא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה וא"כ רבינו לא היה לו לכתוב שתות סתם אלא כפי המנהג מה שרגיל לחסר וכ"כ בהדיא בפירוש המשנה ולא היה לו למנקט סתם דברי ת"ק וצ"ע:

לא מצאנו עוד מאלו הלכות זולת לשון אחד בקונטרס אחר בפ"ז ה"ה:

פרק ז

הלכה ה

והדמים יהיו מונחים וכו'. כתב ה"ה אבל רבינו ז"ל דימה דין זה למעות צרורין אצל חנווני או מותרין אצל בעל הבית וכו'. קשה דמעות מותרין של בע"ה אינו רשאי להשתמש בהן כמו שכתב רבינו המפקיד מעות אצל בעה"ב בין צרורין בין מותרין לא ישתמש בהן וכן אמרו שם במשנה וי"ל דסובר ה"ה דמ"ש במשנה מותרים ר"ל צרורין אבל אינם קשורים קשר משונה או חתומין דלצרורין וחתומין קרי מתני' צרורין ולצרורין בלתי חתומין קרי מותרין ועל דא קאמר מתני' דלא ישתמש במעות וכן נראה מדברי הטור שכתב המפקיד וכו' אע"פ שאינן חתומין משמע דצרורין מיהא הוו אבל מ"מ קשה דלא משמע כן מדברי רבינו שכתב בפרק זה בין צרורים בין מותרים משמע מותרין ממש ואולי שדעת ה"ה לומר או מותרין אצל בע"ה כלומר לדידי דאית לי דמותרין דמתני' הוי צרורין אבל לא לדעת רבינו ז"ל וזה דוחק:

סליקו להו הלכות שאלה ופקדון: